

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**«НАУКОВЕ СЬОГОДЕННЯ:
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2019 року

Мелітополь - 2019

УДК 502+338+379.85+55+91+93+94

Н 34

Н 34   **Наукове сьогодення: теоретико-прикладні дослідження та перспективи.** Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 17 травня 2019 року / За ред. Л.М. Донченко, І.А. Арсененко, В.Д. Гапотія, С.І. Пачева, Л.А. Прохорової, О.М. Ситника. Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 250 с.

Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Погляд редакційної колегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за стилістику, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

© Автори статей, 2019

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019

З М І С Т

РОЗДІЛ І. ГЕОГРАФІЯ.....	7
<i>Донченко Л.М., Зав'ялова Т.В.</i> Формування педагогічних умінь студентів природничо-географічних факультетів з екологічного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах	8
<i>Іванова В.М., Сугоняк Я.В.</i> Сучасний стан економічного потенціалу та основні проблемні питання соціально-економічного розвитку Мелітопольського району	15
<i>Іванова В. М., Шелудько О. М.</i> Навчальна практика з геології як умова формування екологічної компетентності майбутніх вчителів географії	20
<i>Кондратенко А. І., Сапун Т. О.</i> Формування дослідницької компетенції слухачів Малої академії наук в секції географії	23
<i>Костиця Ю.В.</i> Сучасні геологічні екзогенні процеси на території Херсонської області	27
<i>Левада О.М., Наход М.В.</i> Сучасний геоекологічний стан географічного середовища в м. Миколаїв	31
<i>Левада О.М., Неволько Д.М.</i> Техногенез і геодинаміка як фактори впливу на геологічне середовище м. Дніпро	35
<i>Левада О.М., Заєць О.С.</i> Сучасний стан поверхневих вод Нижньосірогозького району Херсонської області	40
<i>Левада О.М., Григоренко М.В.</i> Рівень освіти як складова індексу розвитку людського потенціалу країни	45
<i>Левада О.М., Оболенська Д.Г.</i> Соціальна інфраструктура сільської місцевості як складова формування регіонального ринку праці	49
<i>Непша О.В., Балабатько Н. В.</i> Антропогенна трансформація сільськогосподарських земель Херсонської області	52
<i>Непша О.В., Лемішко Р. Ю.</i> Вплив харчової промисловості на стан атмосферного повітря у Запорізькій області	55
<i>Непша О.В., Шамрицька Т. М.</i> Національний природний парк «Меотида»: історія створення, структура, сучасний стан	59

<i>Немчин С. Є., Сажнев М. Л.</i> Загальна характеристика В'язівського природно-сільськогосподарського району Запорізької області	64
<i>Прохорова Л.А.</i> Екологічна освіта в шкільному курсі географії	69
<i>Сердюк А. М., Антоненко В. А., Василюк Л. А., Чорнобай В. В.</i> Формування екологічної культури учнів в шкільному курсі географії	74
<i>Тамбовцев Г. В., Пушкарьов О. М.</i> Основні демографічні показники в Херсонській області	77
<i>Тамбовцев Г.В., Нетіша О.В., Сакун М.М.</i> Водозахисні заходи від несприятливого впливу сільського господарства на водні об'єкти (на прикладі басейну річки Молочна)	81
<i>Хмура О. О., Сажнев М. Л.</i> Сучасний стан водокористування та водовідведення у Запорізькій області	86
РОЗДІЛ II. ІСТОРІЯ, АРХЕОЛОГІЯ І ФІЛОСОФІЯ	91
<i>Александров Д. В.</i> Проблема концептуалізації етнічності: філософський аналіз	92
<i>Волобуєв М. І.</i> Українська лікєро-горілчана справа у роки акцизної системи контролю виробництва та обігу алкогольної продукції у Російській імперії 1863–1894 рр.	97
<i>Дідяєва О. В.</i> Морські походи запорозьких козаків	101
<i>Ігнатченко В. Ю.</i> Одеські німці: історіографія дослідження	106
<i>Крупенко В. В.</i> Динаміка чисельності населення міста Генічеська у ХІХ–ХХ ст.	111
<i>Пачев С. І., Самонін Б. В.</i> Розвиток важкої промисловості Запорізької області у період семирічки (1959-1965)	114
<i>Пачев С. І., Оліфер В. С.</i> Оборона Мелітопольщини у вересні – на початку жовтня 1941 року	118
<i>Полякова Л.І., Суглобова В.В.</i> Джерельна та історіографічна база дослідження проблеми становлення органів державної влади в незалежній Україні ...	122
<i>Поправко О. В., Троїцька О. М., Троїцька Т. С.</i> Event-технології в культурно-освітньому просторі вищої школи: потенційність й перспективи реалізації ...	128

<i>Росолов О. А.</i> Шістдесятники» – нове покоління літературно-творчої інтелігенції	132
<i>Філіппова І. І.</i> Поняття «повсякденність» у сучасній історичній науці	137
<i>Шкода Ю. І.</i> Римо-католицькі громади півдня України в дореволюційний період	141
РОЗДІЛ III. ПРАВО	144
<i>Гапотій В. Д.</i> Теоретико-правові новації викладання курсу інформаційного права у ВНЗ України	145
<i>Задорожня Є. Д., Попенко Я. В.</i> Територіальні громади у системі суб'єктів цивільного права	154
<i>Закалічна В. О., Попенко Я. В.</i> Поняття та елементи права власності подружжя	157
<i>Круть Х. С., Попенко Я. В.</i> Класифікація позовів у цивільних справах, що виникають із страхових правовідносин	162
<i>Куліда О. О.</i> Етичне виховання в системі професійної підготовки майбутніх юристів	167
<i>Линник О. С., Мінкова О. Г.</i> Функції та принципи експертизи проектів нормативно-правових актів в Україні	170
<i>Малюгіна І. П., Попенко Я. В.</i> Поняття, зміст та форми захисту авторського права в законодавстві України	173
<i>Сьомова Т. О., Попенко Я. В.</i> Особливості спадкування окремих видів спадщини	178
РОЗДІЛ IV. ТУРИЗМ	182
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Варава Є. О.</i> Сучасні аспекти розвитку культурного туризму в Запорізькій області	183
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Донець І. А.</i> Проблеми розвитку туристсько-екскурсійного обслуговування в Запорізькій області	187
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Бондаренко А. О.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку релігійного туризму в Україні	190
<i>Арсененко І. А., Донець І. А., Комісарова Н. О., Марченко І. В.</i> Географічні напрями організації екологічного туризму в Україні	193

<i>Арсененко І. А., Кириєнко Ц. В., Кальченко Є. В., Гуцалюк Є. О.</i> Туристсько-екскурсійне підприємство як суб'єкт господарської діяльності індустрії туризму в Україні	196
<i>Арсененко І. А., Донченко Л. М., Кириєнко Ц. В., Галатенко Ю. О.</i> Розвиток культурно-пізнавального туризму в Слов'янському районі Донецької області	199
<i>Байтеряков О. З. Мельник Д. С.</i> Підходи до оцінки туристичних історико-культурних ресурсів	202
<i>Бобровська О. О.</i> Сучасний стан та перспективи розвитку замкового туризму в Україні та світі	206
<i>Донець І. А., Арсененко І. А., Тригуб М. М.</i> Організація екологічного туризму на природоохоронних територіях	210
<i>Донець І. А., Арсененко І. А., Хомотюк Д. М.</i> Пріоритетні напрями удосконалення розвитку малих підприємств сільського зеленого туризму в Запорізькій області	214
<i>Рибальченко Н. П.</i> Дослідження нових шляхів державного регулювання туристичної галузі як складової соціально-економічного розвитку України ...	218
<i>Топалова О. І, Івахненко А. І., Никифорова А. А.</i> Історія розвитку транспортних послуг: світовий вимір	221
<i>Хрущ Ю. М., Григоренко М. В.</i> Сучасний стан розвитку екологічного туризму на території Запорізької області	228
<i>Хрущ Ю. М., Панченко А. Ю., Ковальчук А. А.</i> Особливості розвитку фольклорного туризму в Україні	231
РОЗДІЛ V. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА.....	234
<i>Котова О. В., Столяр О. А.</i> Волейбол як засіб розвитку фізичних якостей учнів	235
<i>Непша О. В., Бессараб В. А.</i> Формування здорового способу життя учнівської молоді в Україні	238
<i>Челебієв І. С.-І.</i> Зміст і методика проведення занять з фізичної культури на розвиток бистроти засобами вправ тхеквондо	242
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	245

РОЗВИТОК ВАЖКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ У ПЕРІОД СЕМИРІЧКИ (1959-1965)

Пачев С. І., Самонін Б.В.

У 1959 р. в СРСР було прийнято семирічний план розвитку народного господарства на 1959–1965 роки. Порушення традиції «п'ятирічок» було викликано необхідністю переглянути положення шостого п'ятирічного плану, прийнятого у 1956 р. Головними завданнями семирічки було проголошено піднесення усіх галузей економіки, вагоме підвищення рівня життя радянських людей, розвиток високотехнологічного виробництва. Семирічка розпочалася в умовах реалізації економічної реформи 1957 р., децентралізації управління економікою.

Загальні тенденції економічного розвитку країни знайшли своє втілення й у нашому регіоні. У роки семирічки важка промисловість Запорізької області розвивалася динамічно. Окрім міста Запоріжжя, справжніми промисловими центрами стали Мелітополь, Бердянськ, Токмак.

У місті Запоріжжі було здійснено реконструкцію багатьох підприємств, завдяки чому було налагоджено випуск нової продукції. У першу чергу реконструкція торкнулася підприємств металургійної галузі. На заводі «Дніпроспецсталь» почалося виробництво нових високолегованих конструкційних та інструментальних сталей. Дніпровський алюмінієвий завод ім. С. М. Кірова почав виготовляти ртутноперетворювальні агрегати, а також глинозем. На «Запоріжсталі» з червня 1959 р. мартенівські печі почали переводити на природний газ, що набагато збільшило їх продуктивність. Тривалість плавки була скорочена в середньому на 40 хвилин, а знімання сталі з кожного квадратного метра поду печі зросло приблизно на 7 тонн. Якість металу також підвищилась, адже природний газ позбавлений шкідливих для металу домішок [5, с.101–105].

На «Дніпроспецсталі» унаслідок запровадження електромагнітного перемішування рідкого металу також зросла кількість та якість виробленої

продукції. Крім того, тут було впроваджено новий спосіб одержання високоякісних марок електросталі шляхом електрошлакового переплаву [5, с.104].

Завод феросплавів уперше в країні почав виробляти сплави у печах закритого типу. Продуктивність коксових печей коксохімічного заводу була найвищою в країні. Тут значно зросло виробництво коксу, фенолу, бензолу, нафталіну, добрив тощо, а з 1963 р. завод став виробляти роданистий натрій, потрібний для виготовлення штучної вовни – нітрону [5, с.104-105].

Серед підприємств машинобудівної галузі найбільш знаковою стала реконструкція заводу «Комунар», що раніше випускав машини для сільського господарства. З листопада 1960 р. завод був переорієнтований на випуск легкових малолітражних автомобілів «Запорожець».

У роки семирічки була здійснена реконструкція підприємств міста Мелітополя, яке перетворилося на потужний центр машинобудування. В ході реконструкції заводу «Гідромаш» були збудовані нові корпуси ковальсько-пресового, механічного та складального цехів, розширено ливарний цех. Це дозволило перейти на випуск деталей для автомобіля «Запорожець», освоїти випуск нових моделей мотопомп [2].

Було здійснено також реконструкцію заводу імені 30-річчя ВЛКСМ, що дозволило швидкими темпами освоїти виробництво потужних промислових холодильників [9]. Перейшов на випуск нової продукції завод імені Мікояна: у 1960 р. було згорнуто виробництво дизелів (перенесено до Токмаку) і розпочато випуск моторів для малолітражного автомобіля «Запорожець» [6].

У 1964 р. внаслідок реорганізації Мелітопольського міськпромкомбінату було утворено завод «Побутмаш», до якого увійшли цех пральних машин, цех «Металонікель», цех лакофарбних виробів, а поза межами міста – цех № 1 у с. Якимівка та цех № 2 у с. Астраханка [1]. Завод «Побутмаш» став випускати побутові холодильники «Юг», а також побутові пральні машини [8, с.44-45, 54-57].

Було реорганізовано Мелітопольський ремонтно-механічний завод і на його базі створено агрегатний завод (пізніше перейменований на Мелітопольський завод тракторних гідроагрегатів). Основним профілем підприємства стало виробництво

гідравлічних розподільників для тракторів. Окрім цього, з 1959 р. розпочато випуск силових циліндрів, а з 1960 р. – амортизаторів для автомобіля «Запорожець». У роки семирічки МЗТГ перетворився на крупного постачальника гідроагрегатів – його продукція направлялася до Мінського і Харківського тракторних заводів, Харківського і Кишинівського трактороскладальних заводів, Брянського і Рибінського заводів шляхових машин, Львівського заводу автотранспорту, Коломенського заводу сільгоспмашин та ін. [7].

У 1959 р. ремонтний завод був перейменований на завод «Автозапчастина», основною продукцією якого стали деталі для автомобілів «ЗІЛ-164» та «Запорожець». До цього підприємство спеціалізувалося на ремонті автомашин та тракторів [3].

У роки семирічки підприємства міста Мелітополя освоїли випуск більше 60 видів машин і механізмів. Обсяг промислового виробництва зріс більш ніж у 2,8 рази, а в машинобудуванні – у 4 рази. У першій половині 60-х років було здійснено докорінне технічне переоснащення підприємств міста. На них з'явилося нове обладнання. Особливо слід відзначити уведення в дію потокових автоматичних ліній. Це дозволило різко збільшити продуктивність праці.

У 1959 р. з Мелітопольського дизелебудівного заводу було перевезено обладнання на токмацький завод ім. Кірова, що тепер став спеціалізуватися на виробництві дизелів для нафтодобувної і лісової промисловості, зв'язку, сільського господарства, морського і річкового флоту. За 1959–65 рр. виробництво продукції тут зросло більше, ніж удвічі. Місцевими конструкторами були розроблені перші в країні дизелі, що працювали на природному газі, а також вибухобезпечні двигуни для сільського господарства та вугільної промисловості [5, с.654].

Отже, у роки семирічки відбувся подальший розвиток важкої промисловості Запорізької області. Була здійснена докорінна реконструкція більшості металургійних, металообробних та машинобудівних підприємств не лише обласного центру, а й інших міст області. Окрім технічного переоснащення існуючих підприємств, було здійснено будівництво та уведення в експлуатацію нових підприємств. Оновився і значно розширився асортимент продукції підприємств

області, яка експортувалася до багатьох країн світу.

Список використаних джерел

1. «Побутмаш». З історії підприємства // *Серп і молот*. 1967. 22, 29 серпня, 16, 20 вересня.
2. Буренін С. Завод «Гідромаш». З історії підприємства // *Серп і молот*. 1967. 23 червня, 8, 11 липня.
3. Василькович П. Завод «Автозапчастина». З історії підприємства // *Серп і молот*. 1967. 13, 14, 16 червня
4. ВО «Старт» – 60 років // *Серп і молот*. 1990. 14 вересня.
5. Історія міст та сіл Української РСР: Запорізька область. Київ: Головна редакція УРЕ, 1970. 765 с.
6. Махнач Б. МеМЗ. Нарис (Про Моторобудівний завод) // *Серп і молот*. 1968. 16 липня; 17 липня; 19 липня; 20 липня.
7. Малишевський М. та ін. Мелітопольський агрегатний. З історичного нарису // *Серп і молот*. 1966. № 74 (11 травня). С. 2; № 93 (14 червня).
8. Михайлов Б.Д. Мелітополь – медовий город: Путеводитель-справочник. Днепропетровск: Промінь, 1990. 95 с.
9. Плясецька Г. Завод імені 30-річчя ВЛКСМ (З історії підприємства) // *Серп і молот*. 1967. 25, 28 липня, 2, 16 серпня